

Sotsiaalkaitseministeri määruse „Ettevõtja ebaproportsionaalse koormuse hindamise kriteeriumid ja ligipääsetavusnõuete kohaldamata jätmisest teavitamise kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta¹ (edaspidi ka *direktiiv* või *ligipääsetavuse direktiiv*) nõuetega ühtlustatakse teatud toodete ja teenuste ligipääsetavusega seotud regulatsiooni siseturul. Direktiiv võetakse suures osas Eesti õigusesse üle toodete ja teenuste ligipääsetavuse seadusega (LiPS), mis on praegu Riigikogu menetluses (511 SE). LiPS-iga ei hõlmata valdavat osa direktiivi lisades sätestatud nõuetest.

Käesoleva määrusega võetakse Eesti õigusesse üle direktiivi VI lisas sätestatud ettevõtja ebaproportsionaalse koormuse hindamise kriteeriumid ja ligipääsetavusnõuete kohaldamata jätmisest teavitamise kord. Tegemist on uue rakendusakti terviktekstiga.

Määruses on sätestatud see, kuidas hinnata ligipääsetavusnõuete täitmisega kaasnevat võimalikku ülemäärast koormust ettevõtjale.

Euroopa Komisjon on jätnud lahtiseks selle, kuidas peab ebaproportsionaalse koormuse hindamise protsess toimuma. Delegeeritud õigusakte ei ole nimetatud teemal antud. Nõuded tulenevad direktiivi artikli 14 lõikest 1 ning VI lisast.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu on välja töötanud töörühm, kuhu kuulusid Sotsiaalministeeriumi (edaspidi ka SoM), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi ka MKM), Rahandusministeeriumi (edaspidi ka RaM), Siseministeeriumi (edaspidi ka SiM) ja Kultuuriministeeriumi (edaspidi ka KuM) esindajad.

Seletuskirja autorid on SoMi võrdsuspoliitikate osakonna nõunik Meelis Joost (626 9702, meelis.joost@sm.ee), Eesti alalises esinduses Euroopa Liidu juures tegutsev sotsiaalala erialadiplomaat Kati Keel (+32 2227 3929, kati.keel@mfa.ee), MKMi ettevõtlus- ja tarbimiskeskonna osakonna metroloogia ja vastavushindamise nõunik Triinu Sillamaa (625 6391, triinu.sillamaa@mkm.ee), MKMi ettevõtlus- ja tarbimiskeskonna osakonna digimajanduse nõunik Maarja Mere (715 3419, maarja.mere@mkm.ee), MKMi sideosakonna nõunik Elena Reilent (639 7666, elena.reilent@mkm.ee), MKMi transpordi arengu ja investeeringute osakonna juhataja Indrek Gailan (6 397 664; indrek.gailan@mkm.ee), RaMi finantsteenuste poliitika osakonna juhataja asetäitja Thomas Auväart (611 3633, thomas.auvaart@fin.ee), SiMi pääste- ja ohutuspoliitika osakonna nõunik Kadi Luht-Kallas (612 5034, kadi.luhtkallas@siseministeerium.ee), KuMi kunstide osakonna kirjandusnõunik Asta Trummel (628 2223, asta.trummel@kul.ee), KuMi audiovisuaalnõunik Siim Rohtla (628 2338, siim.rohtla@kul.ee) ja KuMi õigus- ja varahaldusosakonna õigusnõunik Siiri Pelisaar (628 2225, siiri.pelisaar@kul.ee).

Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud SoMi õigusosakonna õigusnõunik Virge Kuningas-Turu (626 9114, virge.kuningas-turu@sm.ee). Seletuskirja mõjude osa on koostöös teiste seletuskirja autoritega koostanud SoMi analüüsi ja statistika osakonna juhataja Hede Sinisaar (626 9732, hede.sinisaar@sm.ee).

¹ ELT L 151, 07.06.2019, lk 70–115.

Eelnõu on keeletöimetanud RaMi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeletöimetaja Virge Tammaru (626 9320, virge.tammaru@fin.ee).

1.3. Märkused

Määrus on otseselt seotud EL-i õigusega, kuivõrd määrusega võetakse üle ligipääsetavuse direktiivi VI lisas olevad nõuded.

Määrus on kooskõlas ka ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga, mille kohaselt peavad konventsiooniosalised rakendama asjakohaseid meetmeid, et tagada puudega inimestele teistega võrdsel alustel ligipääs muu hulgas teabele ja suhtlusele, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogiale ja -süsteemidele.

Määrus on seotud Riigikogu menetluses oleva LiPS-i eelnõuga (511 SE), kuivõrd määrus antakse LiPS § 5 lõike 6 alusel.

Määrus on kooskõlas Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga 2021–2023, mille kohaselt parandatakse elukeskkonna, teenuste ja toodete ligipääsetavust kõigi valdkondade üleselt.²

Määrus ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrus on jaotatud üheksaks paragrahviks:

Paragrahv 1 „Reguleerimisala“

Paragrahv 2 „Kogukulu“

Paragrahv 3 „Hindamise kriteeriumid“

Paragrahv 4 „Ligipääsetavusnõuete järgimise netomaksumuse hindamise elemendid“

Paragrahv 5 „Ettevõtja kulu ja tulu võrdlus eeldatava kasuga“

Paragrahv 6 „Ligipääsetavusnõuete järgimise netomaksumuse ja ettevõtja netokäibe suhe“

Paragrahv 7 „Ligipääsetavusnõuete kohaldamata jätmisest teavitamise kord“

Paragrahv 8 „Määruse kohaldamine“

Paragrahv 9 „Määruse jõustumine“.

Paragrahvis 1 sätestatakse reguleerimisala.

Paragrahvis 1 sätestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse LiPS-i kohaldamisalasse kuuluva toote ja teenuse suhtes ettevõtja ebaproportsionaalse koormuse hindamise ja selle dokumenteerimise kriteeriumid ning ettevõtjale ligipääsetavusnõuete kohaldamata jätmisest teavitamise kord.

Euroopa Komisjon käsitleb ebaproportsionaalse koormuse tuvastamist üldiselt erandina, eeldades, et LiPS-i jõustumisega paraneb toodete ja teenuste ligipääsetavus kogu siseturul. Siiski võimaldab LiPS-i eelnõu erandeid, mis on sätestatud LiPS §-s 5 ning mida käesoleva määrusega täpsustatakse. Määrus leiab seega rakendamist üksnes erandina, kui ligipääsetavusnõuete täitmine käib ettevõtjale üle jõu.

Ettevõtja peab LiPS-i kohaldamisalasse kuuluva toote ja teenuse tegema nii ligipääsetavaks kui võimalik, kohaldades ligipääsetavusnõudeid ulatuses, mis talle ebaproportsionaalset koormust ei põhjusta. Kui mõne nõude täitmine käib ettevõtjal üle jõu, tuleb tal jõukohaseid ligipääsetavusnõudeid siiski täita. Ühe või mitme konkreetse ligipääsetavusnõude täitmisest tulenev ebaproportsionaalselt suur koormus ei tähenda automaatselt seda, et ettevõtja ei pea täitma ühtegi ligipääsetavusnõuet. Ebaproportsionaalse koormuse hindamise eesmärk on teha hindamine iga teenuse ja toote kohta eraldi, kusjuures iga toote ja teenuse korral tuleb hinnata iga

² Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2021–2023, p 5.20. Kättesaadav Vabariigi Valitsuse veebilehelt: <https://valitsus.ee/media/3803/download>.

ligipäasetavusnõude (erinevate meelte kaudu toote või teenuse ligipäasetavaks muutmine) täitmise ebaproportsionaalset koormust. Direktiivi põhjenduspunktis 69 on sätestatud, et kui teenuseosutaja leiab ebaproportsionaalse koormuse hindamise järel, et nõue, mille kohaselt peaksid teenuste osutamiseks kasutatavad iseteenindusterminalid vastama direktiivi kohastele ligipäasetavusnõuetele, tooks talle kaasa ebaproportsionaalse koormuse, peaks teenuseosutaja kohaldama neid nõudeid siiski sellises ulatuses, mil need veel ei põhjusta ebaproportsionaalset koormust. Järelikult peab teenuseosutaja hindama, milline on iseteenindusterminalide piiratud ligipäasetavuse ulatus või täielikult ligipäasetavate iseteenindusterminalide arv, mis võimaldaks tal vältida ebaproportsionaalset koormust, mis talle muul juhul langeks, ning temalt tuleks ligipäasetavusnõuete täitmist nõuda üksnes sellises ulatuses.

Hindamisel tuleb arvesse võtta üksnes õiguspäraseid põhjuseid. Õiguspäraseks põhjuseks ei saa olla see, et ligipäasetavust ei peeta prioriteediks, puudub aeg või puuduvad teadmised.

Paragrahvis 2 sätestatakse kogukulu mõiste.

Termin *kogukulu* tähendab kõiki ettevõtja tegevus- ja kapitalikulusid, mis võivad tekkida toote või teenusega seotult, sealhulgas seoses ligipäasetavusnõuete täitmisega.

Ettevõtte tegevuskuludeks on ainult otsese äritegevusega seotud kulud: tootmishooned, masinad, seadmed, tööriistad, materjal, kommunaalkulud, ruumi rent, telefon, internet, kontoritarbed, töötajate palgad, maksukulu. Tegevuskulud jagunevad kaheks: püsi- ja muutuvkuludeks. Kui kulud ei ole seotud ettevõtte toodangu müüginahuga, on tegemist püsikuludega, nt soetatud seadmed ja tööriistad, ruumide üür, maamaks, tootmishoone. Neid kõiki on vaja, kui toota kas või üks toode või luua üks teenus, kuid neid seadmeid saab kasutada 100, 200 või 1000 toote tootmiseks, püsikulud jäävad ikka samaks. Mida enam toota, seda väiksemaks kujunevad püsikulud tooteühiku kohta. Muutuvkulud on kulud, mis suurenevad iga tooteühiku lisandumisega, nt toote valmistamiseks kasutatav materjal, elekter ja kütus.

Kogukulu maht sõltub muutuvkulude osas toodangu kogusest ja püsikulude muutumatust mahust. Kui firma on saavutanud sellise tootmismahu, et püsikulud saavad hinnaga kaetud, hakatakse teenima kasumit. Kasumit hakkab firma teenima püsikulude arvelt.

Näiteks kui ligipäasetavusnõuete järgimiseks tuleb ettevõtjal kasutusele võtta uus infosüsteem, masin või sõiduk ning need varad kapitaliseeritakse, on need varad vaadeldavad kapitalikuluna. Kapitalikulude tekke aluseks on mistahes materiaalse (nt seadmed, masinad) või immateriaalse põhivara soetus ning sellega kaasnevate kulude kapitaliseerimine raamatupidamisbilansi aktivas.

Paragrahvis 3 sätestatakse kolm ebaproportsionaalse koormuse hindamise kriteeriumit, mida täpsustatakse §-des 4–6. Ettevõtja peab ebaproportsionaalse koormuse hindamisel hindama kõigi kolme kriteeriumi mõju kogumis. Määruses ei sätestata arvnäitajaid, vaid hindamisel tuleb iga toote ja teenuse puhul eraldi kindlaks teha, kuid võrd teatud ligipäasetavusnõude või -nõuete järgimine põhjustaks konkreetsele ettevõtjale võimalikku ebaproportsionaalset haldus- või finantskoormust. Hindamine tuleb teha kõigi kolme kriteeriumi alusel iga toote või teenuse kohta.

Paragrahvi 3 punkti 1 järgi on esimene ebaproportsionaalse koormuse hindamise kriteerium ligipäasetavusnõuete järgimise netomaksumuse ja toote tootmise, turustamise või importimise või teenuse osutamise kogukulu suhe ettevõtjale. Ligipäasetavusnõuete järgimise netomaksumuse elemente täpsustatakse §-s 4. Toote tootmise, turustamise või importimise või teenuse osutamise kogukulu mõiste sisustati §-s 2.

Paragrahvi 3 punktis 2 nimetatakse teine ebaproportsionaalse koormuse hindamise kriteerium, milleks on ettevõtja ligipäasetavusnõuetele vastava toote või teenuse hinnanguliste kulude ja tulude suhe võrrelduna eeldatava kasuga puudega inimesele. Seda täpsustatakse §-s 5.

Paragrahvi 3 punktis 3 nimetatakse kolmas ebaproportsionaalse koormuse hindamise kriteerium, milleks on ligipääsetavusnõuete järgimise netomaksumuse ja ettevõtja netokäibe suhe. Ligipääsetavusnõuete järgimise netomaksumus sisustatakse §-s 4 ning ettevõtja netokäive §-s 6.

Paragrahvis 4 sätestatakse ligipääsetavusnõuete järgimise netomaksumuse hindamise elemendid.

Paragrahvi 4 lõikes 1 sätestatakse, et ettevõtja hindab kohaldatavate ligipääsetavusnõuete järgimise netomaksumuse ja toote tootmise, turustamise või importimise või teenuse osutamise kogukulu suhet ettevõtja jaoks.

$$\frac{\text{ligipääsetavusnõuete järgimise netomaksumus}}{\text{toote tootmise, turustamise või importimise või teenuse osutamise kogukulu}} \times 100 = x\%$$

Paragrahvi 4 lõikes 2 sisustatakse määrusega kohaldatavate ligipääsetavusnõuete järgimise netomaksumuse hindamise elemendid, milleks on ühekordsete korralduslike kuludega ning jooksvate tootmis- ja arenduskuludega seotud kriteeriumid. Viimati nimetatud kriteeriumeid on täpsustatud § 4 lõigetes 3 ja 4, mida tulebki konkreetse toote või teenuse puhul hinnata.

Paragrahvi 4 lõige 3 täpsustab ühekordsete korralduslike kuludega seotud elemente. Tegemist ei ole ammendava loeteluga, ettevõtja võib tulenevalt toote või teenuse iseloomust hinnata ka asjakohaseid täiendavaid elemente.

Paragrahvi 4 lõike 3 punktis 1 sätestatakse ligipääsetavusalaste eriteadmistega inimressursi maksumus. Kulu võib olla seotud ekspertiishinnangu sisseostmisega või sellise spetsialisti töölevõtmisega, kellel on eriteadmised ligipääsetavusest eesmärgiga tagada olemasolevate ja uute toodete ja teenuste ligipääsetavaks muutmine. Spetsialiste, kellel on eriteadmised ligipääsetavusest, eelkõige tehnilistest lahendustest, mida LIPS käsitleb, on Eestis praegu väga vähe.

Paragrahvi 4 lõike 3 punktis 2 sätestatakse inimressursi koolitamise ja ligipääsetavusalaste teadmiste saamisega seotud kulu. Ligipääsetavuse valdkonna spetsiifilisi teadmisi on vaja eelkõige ettevõtja töötajatele, kuna toote või teenuse ligipääsetavuse spetsiifika kohta on oluline anda teavet ja juhiseid suhtluses partnerite ja klientidega. Kasutajasõbralikkuse tagamisel on väga olulisel kohal see, et ettevõtja suudab tarbijale toote või teenuse müügi protsessis ja järeelteeninduses pakkuda adekvaatset informatsiooni.

Paragrahvi 4 lõike 3 punktis 3 sätestatakse toote arendamisele või teenuse osutamisele ligipääsetavusvõimaluste lisamiseks uue protsessi väljatöötamise maksumus. Ettevõtja hindab toote või teenuse ligipääsetavusnõuetele vastavaks kujundamise maksumust. Toodete ja teenuste arendamine on ettevõtja tegevuse loomulik osa, kuid uute ligipääsetavusnõuete kehtestamisel võib tulla ette, et teatud protsesse tuleb oluliselt muuta. Ettevõtja hindab nende protsesside muutmise maksumust. Näiteks tuleb lisada toodete ligipääsetavaks muutmiseks täiendavaid kasutajaliideseid, mis võivad tähendada tootmisprotsessi muutmist. Arvesse tuleb võtta, et veebilehtede ja mobiilirakenduste olemasolevate ja nõuetele mittevastavate süsteemide nõuetelega kooskõlla viimine eeldab igakordset hinnangut ning võib nõuda väga erinevat tööde mahtu, kuivõrd sõltub vanematel tehnoloogiatel realiseeritud infosüsteemide tehnilisest valmisolekust nõudeid toetada ning varasemast kasutajaliidese arendamise loogikast (st kui palju ligipääsetavuse funktsioone on juba toetatud). Samuti tuleb arvesse võtta, et esmased kulud võivad ettevõtjatel kaasneda testimis- ja hindamiskuludega, millistele ligipääsetavusnõuetele toode või teenus vastab ning millised arenduskulud kaasneksid ettevõttele toote või teenuse kõigile ligipääsetavusnõuetele vastavusse viimisega.

Paragrahvi 4 lõike 3 punktis 4 sätestatakse ligipääsetavust käsitleva juhendmaterjali väljatöötamise maksumus. Juhendmaterjali all mõistetakse toote või teenuse väljatöötamise järele

ligipääsetavusnõuetega seotud tööjuhiseid töötajatele, aga ka toodete ja teenustega seotud juhendite koostamist tarbijatele.

Juhendmaterjali väljatöötamise maksumus tähendab kulu, mis seisneb toote või teenuse ligipääsetavuse spetsiifika tutvustamises. Ligipääsetavuse juhendmaterjale koostab avalik sektor (nt TTJA avalike veebide ligipääsetavusenõuete osas), mis tähendab, et sageli on vaja ettevõtjal spetsiifiliste juhendmaterjalide koostamisel küll kaasata valdkonna spetsialiste, kellel on ligipääsetavuse tehniline kompetents, kuid toetuda saab ka juba olemasolevatele materjalidele.

Paragrahvi 4 lõike 3 punktis 5 sätestatakse ligipääsetavust käsitlevate õigusaktide mõistmise ühekordne kulu. Niisuguste õigusaktide all mõistetakse peamiselt ligipääsetavuse direktiivi, LiPS-i ja selle rakendusakte, samuti võimalikke eelnimetatud õigusaktide muudatusi ning nende paremaks rakendamiseks koostatud juhendmaterjale. Lisaks kuuluvad õigusaktide mõistmise alla ka harmoneeritud standardid ja tehnilised spetsifikatsioonid. Siia alla võib kuuluda ka järelevalveasutuselt või muult isikult ligipääsetavusnõuete rakendamiseks juhiste küsimine.

Paragrahvi 4 lõikes 4 käsitletakse jooksvate tootmis- ja arenduskuludega seotud elemente. Tegemist ei ole ammendava loeteluga, ettevõtja võib tulenevalt toote või teenuse iseloomust hinnata ka asjakohaseid täiendavaid elemente.

Paragrahvi 4 lõike 4 punktis 1 sätestatakse toote või teenuse ligipääsetavuselementide väljatöötamise kulud. Toote või teenuse ligipääsetavuselementide väljatöötamise kulu on seotud kõigi asjakohaste LiPS-is ning selle alusel antud ligipääsetavusnõudeid sätestavas määruuses kirjeldatud ligipääsetavuselementide kasutuselevõtuga toote tootmisel ning teenuse osutamisel. Enamik tooteid, mis kuuluvad LiPS-i kohaldamisalasse, valmib väljaspool Eestit. Arvestades, et ligipääsetavuselementide väljatöötamine on pikaajaline ja teadmismahukas protsess, võib tegemist olla üsnagi arvestatava kuluga.

Paragrahvi 4 lõike 4 punktis 2 sätestatakse tootmisprotsessis ligipääsetavusnõuete täitmisega tehtavad kulud. Toote tootmisprotsessi jooksvad kulud on näiteks kulud personalile, toorainele, seadmetele ja ruumidele ning nende hooldamiseks ja töös hoidmiseks tehtavad kulud. Asjakohasel juhul arvestatakse tootmisprotsessis tehtavate kulude korral ligipääsetavusnõuetega seotud kulusid osakaaluna kogu tootmisprotsessile tehtavast kulust. Näiteks, üldjuhul tehakse ettevõtte ruumides lisaks ligipääsetavusnõuete täitmisele muid tootmisega seotud tegevusi. Sel juhul arvestatakse ligipääsetavusnõuetele täitmiseks minevat aega osakaaluna muudele tegevustele kuluva ajaga.

Paragrahvi 4 lõike 4 punktis 3 sätestatakse toote või teenuse ligipääsetavuse katsetamise kulud. Ligipääsetavuse katsetamise kulud võivad olla seotud testimisega sihtrühma esindajatega, kuivõrd erinevatele kasutajatele välja töötatud tehniline lahendus sobib ning on kasutamiseks mugav, arvestades kõiki kaasava disaini nõudeid. Oluline on, et katsetamine algaks toote või teenuse arenduse varajases faasis, kui kõiki lahendusi on veel võimalik muuta, toetudes saadud tagasisidele. Katsetamise kulude alla kuuluvad ka toote vastavushindamise katsetega seotud kulud.

Paragrahvi 4 lõike 4 punktis 4 sätestatakse dokumentatsiooni koostamise kulud. Dokumentatsiooni koostamise kulud on kulud, mis kaasnevad ligipääsetavuse detailide ja tehniliste lahenduste kirjeldamisega ning ligipääsetavas formaadis esitamisega. Dokumentatsiooniks loetakse ka toote või teenuse kasutusjuhendit, ligipääsetavusnõuetele vastavuse hindamiseks vajalikku tehnilist dokumentatsiooni, samuti dokumentatsiooni, mis tuleb esitada seoses eaproporsionaalse kulu hindamisega. Siia hulka kuulub ka § 4 lõike 3 punktis 4 nimetatud juhendmaterjalide jooksev ajakohastamine.

Paragrahvis 5 sätestatakse ettevõtja kulu ja tulu võrdlus eeldatava kasuga puudega inimeste jaoks, võttes arvesse toote või teenuse kasutamiskordade arvu ja kasutamise sagedust.

Termin *eeldatav kasu puudega inimesele* tähendab sotsiaalmajanduslikku mõju ning kasu ligipääsetavuslahendustest, mis võimaldavad puudega inimesel iseseisvalt ühiskonnas toime tulla. Eestis oli 2021. a lõpu seisuga 158 000 puudega inimest. Enamik neist vajab oma toimetulekuks kõrvalabi ning ligipääsetavus on selle kõrvalabi vajaduse vähendamisel suure rahalise jõuga. Kasu seisneb eelkõige selles, et ligipääsetavate lahenduste tõttu saab puudega inimene iseseisvalt hakkama. Väga oluline on ka isikliku abistaja vajaduse vähenemine, mis võimaldab abistajatel või omastehoodajatel suuremal määral püsida tööturul, panustades ühiskonna arengusse. Ettevõtja hindab kui suur hulk puudega inimesi saaks ligipääsetavusnõuete täitmisel konkreetset toodet või teenust enam kasutada ja kui tihti puudega inimesed konkreetset toodet või teenust kasutaksid. 2021. aastal valminud ligipääsetavuse kulu-tulu analüüsis leiti, et inimestele ligipääsu tagamine nende jaoks olulistele teenustele keskkonna parendamise tulemusena aitab vähendada koduteenuste, eluruumi tagamise teenuse ja tugiisikuteenuse osutamisega seotud kulu³. Ligipääsetavuse kulu-tulu analüüsis tuvastati viis peamist keskkonna või tegurite kategooriat (sh info kättesaadavus), mis mõjutavad sihtrühma tervikuna või teatud osa sihtrühmast. Analüüs annab ka olulise ülevaate sellest, millistel ligipääsetavust parandavatel meetmetel on potentsiaalset suur, keskmine või väike mõju ligipääsetavust kompenseerivatele teenustele (Civitta, MTÜ Ligipääsetavuse foorum 2021). Viimati nimetatud juures on oluline vaadata ka nende meetmete koosmõju ning võimaliku sihtrühma suurust saab hinnata puudega inimeste statistika⁴ alusel.

Ramatupidamise seaduse (RPS) § 3 punkti 4 kohaselt on *tulu* majandusliku kasu suurenemine aruandeperioodil vara lisandumise või suurenemisena või kohustiste vähenemisena, mille tulemusel omakapital suureneb, välja arvatud omanike sissemaksed omakapitali. RPS § 3 punkti 5 kohaselt on *kulu* majandusliku kasu vähenemine aruandeperioodil vara vähenemise, ammendumise või amortisatsioonina või kohustiste tekkimisena, mille tulemusena omakapital väheneb, välja arvatud omakapitali arvel omanikele tehtud väljamaksed. Käesoleva määruse tähenduses vaadeldakse *ettevõtja hinnangulisi kulusid ja tulusid* ning seda, kui suur osa toote tootmisest või teenuse osutamise maksumusest on seotud ligipääsetavusnõuete täitmisega, ning seda võrreldakse *eeldatava kasuga puuetega inimestele*.

Tuleb arvestada, et ettevõtja ei saa toote või teenuse hinda tõsta ligipääsetavusnõuete täitmise tõttu kõigile tarbijatele ebamõistlikult kõrgeks, kuna siis oleksid tooted ja teenused ligipääsematud kõigile tarbijatele kõrge hinna tõttu.

Paragrahvis 6 sätestatakse ligipääsetavusnõuete järgimise netomaksumuse ja ettevõtja netokäibe suhe.

$$\frac{\textit{ligipääsetavusnõuete järgimise netomaksumus}}{\textit{netokäive}} \times 100 = x\%$$

Ligipääsetavusnõuete tagamise netomaksumus on sisustatud § 4 lõigetes 2–4.

Netokäive on toote või teenuse eest saadav käive (müügitulu) ilma käibemaksuta (ja aktsiisita). Netokäive võrdub saadud või saadaoleva tasuga ja seda arvestatakse tekkepõhiselt. Netokäive ei sisalda muu (põhi)vara müügitulu; muud äritulu (oma põhivara likvideerimistulu, trahvi- ja viivisetulu, kasum ostjate ja hankijate valuutakursi muutustest ja aegunud kreditoorsest võlgnevusest, aruandeperioodil selgunud eelmiste aastate tulu, saadud annetused jms); finants-ega erakorralist tulu; riigi- ja kohalikust eelarvest või Euroopa Liidu institutsioonidelt saadud dotatsioonid (tegevuskulude sihtfinantseerimine); hinnasoodustusi, mahahindlusi; teiste nimel sissenõutud summasid.

³ Sotsiaalministeeriumi tellimusel koostati Civitta & MTÜ Ligipääsetavuse foorumi koostöös ligipääsetavuse kulu-tulu analüüs. Analüüsi lõpparuanne valmis märtsis 2021 ning aruanne on avaldamisel.

⁴ Sotsiaalkindlustusamet avaldab kodulehel regulaarselt puudega inimeste arvu ja nende jaotuse puudeliikide, vanuse jm järgi: <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/sites/default/files/content-editors/Statistika/KOV/puuded.xlsx>

Paragrahvis 7 sätestatakse ligipääsetavusnõuete kohaldamata jätmisest teavitamise kord ja andmed, millest ettevõtja, välja arvatud mikroettevõtja, peab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametit (edaspidi TTJA) teavitama. Paragrahvis 7 sätestatud andmed, mida ettevõtja TTJA-le esitab, edastatakse TTJA-le automaatselt. Paragrahvis 7 sätestatakse nende andmete loetelu, mille ettevõtja peab ligipääsetavusnõuete kohaldamata jätmisest teatamisel TTJA-le esitama.

Kui ettevõtja leiab ebaproportsionaalse koormuse hindamise tulemusena, et talle ei saa kohaldada üht või mitut ligipääsetavusnõuet, teavitab ta LiPS § 5 lõike 5 kohaselt sellest TTJA-d. Mikroettevõtjad on vabastatud TTJA teavitamisest ligipääsetavusnõuete kohaldamata jätmise korral. Mikroettevõtja on ettevõtja, kellel on alla kümne töötaja ning kelle aastakäive ega aastane bilansimaht ei ületa kahte miljonit eurot. Kuigi mikroettevõtja on vabastatud TTJA teavitamisest tuleb LiPS § 5 lõike 5 viimase lause kohaselt toodetega tegeleval mikroettevõtjal esitada TTJA-le tema taotluse korral LiPS § 5 lõikes 1 nimetatud hindamise seisukohast olulised asjaolud. See tähendab, et mikroettevõtjal tuleb toote puhul teha siiski hindamine, millega seonduvad olulised asjaolud võib TTJA temalt välja nõuda, kuid see ei pea olema dokumenteeritud LiPS § 5 lõike 2 kohaselt. Oluliste asjaoludena saab käsitada määruse §-s 3 sätestatud kolme hindamiskriteeriumit.

Ligipääsetavusnõuete kohaldamata jätmisest teavitamisel esitab ettevõtja TTJA-le oma kontaktandmed, mille kaudu saab TTJA vajaduse korral hindamise tulemusi küsida, ja toodetega seotud ettevõtja annab teada, kas ta on tootja, volitatud esindaja, importija või levitaja. Toodetega seotud ettevõtja roll on oluline tuvastamiseks ettevõtja reaalsel mõju muuta toode ligipääsetavaks. Tootjal on toote disainimisel kõige suurem roll. Levitaja saab vaid valida missuguseid tooteid ta levitab, kuid konkreetse toote omadusi ta muuta ei saa. Toote või teenuse valdkonna tuvastamiseks esitab ettevõtja toote või teenuse nimetuse ja liigi vastavalt LiPS §-s 2 sätestatud toodete ja teenuste jaotusele. Sihtrühm on oluline tegur hindamiseks, kui suurt mõju avaldab ligipääsetavusnõuete täitmata jätmine. Ettevõtja märgib ära ka ligipääsetavusnõuded, mida tootele või teenusele ei kohaldata, näiteks puudub iseteenindusterialil nägemispuudega inimestele ligipääsuks vajalik kasutajaliides. Sama info peab toodete puhul olema esitatud vastavusdeklaratsioonil (LiPS § 6) või teenuste puhul teenuse pakkuja poolt avalikult kättesaadavaks tehtud selgitavas teabes (LiPS-i eelnõu § 11 lg 2). Ettevõtja märgib ära ligipääsetavusnõuete kohaldamata jätmise põhjuse: kas ligipääsetavusnõuded jäetakse kohaldamata ebaproportsionaalsuse või toote või teenuse märkimisväärse muutmise vajaduse tõttu, mille tagajärjel muutuks täielikult toote või teenuse põhiolemus. LiPS § 5 lõige 4 välistab võimaluse tugineda ebaproportsionaalsele koormusele, kui ettevõtjat rahastatakse ligipääsetavuse parandamise eesmärgil muudest ressurssidest kui ettevõtja omavahendid. Seetõttu tuleb ettevõtjal TTJA teavitamisel kinnitada, et teda ei ole rahastatud ligipääsetavuse parandamise eesmärgil muudest ressurssidest kui ettevõtja omavahendid.

TTJA-l on plaanis eelnimetatud teavituse tegemiseks luua oma kodulehele vastav valikvastustega vorm või rakendus, mis võimaldab ettevõtjal teha teavituse võimalikult väikese halduskoormusega. Vajaduse korral koostab TTJA vormi täitmiseks juhendmaterjali koos näidetega, et ettevõtjal oleks lihtsam andmeid sisestada. Teavituse järgi otsustab TTJA, kellelt tuleks ebaproportsionaalse koormuse hindamise tulemusi juurde küsida. Hindamistulemuste juurdeküsimise aluseks on TTJA-l konkreetseks aastaks seatud järelevalve-eesmärgid või TTJA-le saabunud signaalide järgi tuvastatud probleemsed valdkonnad.

Paragrahvis 8 sätestatakse määruse kohaldamise aeg. Kohaldamisaja määramise aluseks on LiPS-i kohaldamise aeg, mis omakorda lähtub ligipääsetavuse direktiivi artikli 31 lõikest 2. Nõuded kohalduvad kõigile teenustele, mida osutatakse 2025. aasta 28. juunil ja pärast seda (sh teenus, mida osutatakse enne 2025. aasta 28. juunit). Nõuetega tuleb kooskõlla viia kõik uued tooted, s.o tooted, mis lastakse turule 2025. aasta 28. juunil ja pärast seda. Enne 2025. aasta 28. juunit turule lastud tootele käesoleva eelnõu nõuded ei kohaldu. Nõuetega tuleb muu hulgas kooskõlla viia veebilehtedel ja mobiilirakendustel põhinevad teenused või teenuse elemendid.

Paragrahvis 9 sätestatakse määruse jõustumise aeg. Jõustumissätte kohaselt jõustub määrus 2022. aasta 28. juunil. Jõustumiskuupäeva valik on seotud LiPS-i jõustumisajaga, mis omakorda

lähtub ligipääsetavuse direktiivi riigisisesele õigusele ülevõtmise kohustuse tähtpäevast (direktiivi art 31 lg 1).

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus on seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega. Rakendusaktiga võetakse Eesti õigusesse üle ligipääsetavuse direktiivi VI lisas sätestatud ebaproportsionaalse koormuse hindamise kriteeriumid.

4. Määruse mõjud

Mõjuanalüüsi eesmärk on hinnata määruse mõju uute toodete turule toomisega seotud ettevõtjatele, teenusepakkujatele, toodete ja teenuste tarbijatele ning riigiasutustele, sh nende kuludele ja tuludele.

Määruse rakendamisel võib eeldada mõju esinemist järgmistes valdkondades: mõju majandusele, sotsiaalne, sh demograafiline mõju, ning mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, kuludele ja tuludele. Mõjude olulisuse tuvastamiseks hinnati nimetatud valdkondi nelja kriteeriumi alusel: mõju ulatus, mõju avaldumise sagedus, mõjutatud sihtrühma suurus ja ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk.

Eelnõus esitatud muudatustel puudub mõju elu- ja looduskeskkonnale ning riigi julgeolekule ja välissuhtele, mistõttu ei ole mõju olulisust nendes valdkondades hinnatud. Mõju regionaalarengule on aga eeldatavasti vaid kaudne, samuti pole teada, kas ja milline teenus mis piirkonnas elavat sihtrühma või ettevõtet võib mõjutada, mistõttu ei ole mõju regionaalarengule võimalik detailsemalt hinnata.

Määruse olulisim mõju on mõju majandusele. Määrus käsitleb ainult ettevõtja ebaproportsionaalse koormuse hindamist ning sellega seotud aspekte, mistõttu keskendub mõjuanalüüs ainult vajalikele tegevustele, mille ebaproportsionaalse koormuse hindamine endaga kaasa toob.

4.1. Sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju

Mõjutatud sihtrühma kirjeldus

Mõjutatud sihtrühmaks on eeskätt puudega inimesed, aga ka piiratud funktsionaalse võimekusega inimesed. Piiratud funktsionaalse võimekuse all mõeldakse siinkohal füüsilise, vaimse, intellektuaalse, meelelise või vanusega seotud vaeguse või muu alalise või ajutise keha võimekusega seotud põhjust, mis koostoimes erinevate takistustega võib tõkestada inimese ühiskonnaelus teistega võrdsetel alustel osalemist, sealhulgas ligipääsu toodetele ja teenustele. 2021. aasta alguse seisuga moodustasid alla 18-aastased lapsed 19,3% ning 65-aastased ja vanemad elanikud 20,3% Eesti rahvastikust. Ametliku puude raskusastmega inimesi oli 2021. aasta lõpus 158 000 ehk ligi 12% rahvastikust. Kokkuvõttes võib mõjutatud sihtrühma suurust hinnata keskmiseks.

Mõju ulatus, mõju avaldumise sagedus ja ebasoovitavate mõjude risk

LiPS-i jõustumisel paraneb eeldatavalt toodete ja teenuste ligipääsetavus, kuid ühtlasi nähakse ette ka erand, kui ligipääsetavusnõuete täitmine on ettevõtjale üle jõu käiv. Kuivõrd selle sätte rakendamist nähakse üksnes erandina, ei kaasne sihtrühmale eeldatavalt olulist vajadust muudatusega kohaneda ning ka sellega kokkupuude võib olla seetõttu ebaregulaarne või harv. Ebasoovitavate mõjude riski maandab see, et kui ühe või mitme konkreetse ligipääsetavusnõude täitmisel ilmneb ebaproportsionaalselt suur koormus, ei tähenda see, et ettevõtja ei pea täitma teisi ligipääsetavusnõudeid ehk kui mõne nõude täitmine on ettevõtjale üle jõu käiv, peab ta täitma jöukohaseid nõudeid. Sellega vähendatakse riski, et ettevõtja ei täida ühtegi nõuet ning toodete ja teenuste ligipääsetavus ei parane. Samuti on oluline, et sätestatakse hindamiskriteeriumid ning selle tulemusena peavad ilmnema õiguspärased põhjused. Seejuures ei ole õiguspäraseks

põhjuseks see, kui ligipääsetavuse parandamine või tagamine ei ole prioriteet või kui selleks puudub aeg või puuduvad teadmised. Kokkuvõttes võib eeldada, et erandit kasutavad väike- ja keskmisega suurusega ettevõtted ning sellest tulenevalt on ebasoovitava mõju risk keskmine.

Kokkuvõttev hinnang mõju olulisusele

Kokkuvõttes võib määruse mõju hinnata keskmiseks, kuna potentsiaalselt võib mõjutatud sihtrühm olla keskmine, kuid mõju ulatus ja mõju sagedus on väike. Kui erandit kasutavate ettevõtete arv on suur, võib sihtrühmale kaasneda keskmine ebasoovitavate mõjude avaldumise risk.

4.2. Mõju majandusele

Eestis tegutsevad LiPS-i reguleeritavates valdkondades enamasti mikroettevõtted (sh FIE-d) ning väikese ja keskmise suurusega ettevõtted. Arvesse tuleb võtta, et LiPS-ist tulenevaid nõudeid ei kohaldata mikroettevõtjast teenuseosutajate tegevusele. Näiteks, arvutite tootmisega tegeleb Eestis umbes 20 ettevõtet ning arvutite ja tarkvara hulgimüügiga (põhitegevusena) tegeleb suurusjärgus 150 ettevõtet. Sektori moodustavad peamiselt mikroettevõtted, väikeettevõtteid (kuni 50 töötajaga) on vähe. Kõige arvukamalt on esindatud bussitranspordiettevõtted (üle 500 ettevõtte), kellest suurem osa on siiski väike- või mikroettevõtted (sh FIE-d). Väike- ja keskmise suurusega ettevõtted domineerivad ka telekommunikatsiooni valdkonnas (175 ettevõttest kolm on suurettvõtted, 25 väikese ja keskmise suurusega ettevõtted ning ülejäänud mikroettevõtted), elektroonika- ja telekommunikatsiooniseadmete müügis (rohkem kui 350 ettevõttest paarkümmend on väikeettevõtted ning ülejäänud mikroettevõtted) ja e-kaubanduses (hinnanguliselt on e-kaubandusega aktiivselt tegelejaid 2000–3000 ettevõtet, millest kümmekond on väikesed ning valdav osa on mõne töötajaga mikroettevõtted).

Ebaproportsionaalse koormuse hindamine ei ole kohustuslik nõue, vaid ettevõtja teeb hindamise juhul, kui ta tunneb, et ligipääsetavusnõuete täitmine käib tal üle jõu. Tuleb arvestada, et ka määruses kirjeldatud hindamine ja selle dokumenteerimine on teatud halduskoormusega. Kuna ettevõtted ning nende tooted ja teenused on erinevad, siis on raske välja tuua täpsemalt hindamisele kuluvat aega ja muud ressursi. Ettevõtja peab arvestama, et hindamist tuleb uuendada, kui ettevõtte muudab oma toodet või teenust või töötab välja uue toote või teenuse. Ettevõtluses on uue nõude lisandumisel tavapärane teha muudatustest tulenev kulu-tuluhinnang. Tasuvushinnangut tehakse ka uue toote või teenuse väljatöötamisel. Ligipääsetavusnõuete ebaproportsionaalse koormuse hindamise puhul on määruses välja toodud detailsem määratlus, et ettevõtjal oleks arusaadav, mis kulused ja kuidas hinnata ning et hindamistulemused oleksid ühesugustel alustel ja võrreldavad.

Mitmete direktiiviga reguleeritavate toodete, näiteks arvuti riistvara- ja operatsioonisüsteemide ning sideteenuse tarbija terminalseadmete ning e-lugerite tootmine toimub väljaspool Eestit ja vajadused kaetakse impordiga, mistõttu langeb nende valdkondade ligipääsetavusnõuete täitmisega tekkiv koormus välismaistele tootjatele. Eesti ettevõtteid puudutab ligipääsetavusnõuete täitmine kaudselt ja vähesel määral, kuid lisab täiendavaid kohustusi eelkõige juhendite ja muu teabematerjali tõlkimise ning pakendite ja toodete märgistuse ligipääsetavusnõuetega vastavusse viimise tõttu, mis üldjuhul ei tähenda kõrgeid kuluseid. Juhendite ja dokumentide tõlkimist ning märgistuse asjakohaseid muudatusi peavad toodetega seotud ettevõtjad tegema toodetega seotud ohutusnõuete tõttu. Eeltoodu põhjal võib arvata, et Eesti toodetega seotud ettevõtjad pigem ei tee määruses nimetatud hindamist ja ei kasuta laialdaselt ebaproportsionaalsele koormamisele tuginemist.

Euroopa Komisjon on hinnanud, et nimetatud toodete ligipääsetavusnõuetega vastavusse viimise kulud moodustavad 1% ettevõtte arenduskuludest ja iga-aastased jooksvad kulud kümnendiku sellest. Samas nenditakse, et ettevõtetel võib mõju olla väga erinev.

Euroopa Komisjoni hinnangu kohaselt on ligipääsetavusnõuetele vastava veebilehe loomine poolteist korda kallim ja iga-aastased kulud neli korda suuremad kui nõuetele mittevastavate veebilehtede puhul. Esmased kulud võivad ettevõtjatel kaasneda testimis- ja hindamiskuludega,

millistele ligipääsetavusnõuetele teenus vastab ning millised arenduskulud kaasneksid ettevõttele teenuse kõigile ligipääsetavusnõuetele vastavusse viimisega. Veebilehtede ja mobiilirakenduste olemasolevate ja nõuetele mittevastavate süsteemide kooskõlla viimine nõuetega eeldab igakordset hinnangut ning võib nõuda väga erinevat tööde mahtu, kuivõrd sõltub vanematel tehnoloogiatel realiseeritud infosüsteemide tehnilisest valmisolekust nõudeid toetada ning varasemast kasutajaliidese arendamise loogikast (st kui palju ligipääsetavuse funktsioone on juba toetatud). Seetõttu on keeruline hinnata, millised saavad olema täpsed e-kauplejate ligipääsetavusnõuetele vastamise arenduskulud ning kui paljud e-kauplejad võivad sellest tulenevalt tugineda ebaproportsionaalsele koormamisele.

Ligipääsetavuse direktiiv elektroonilise side teenuste valdkonnas on üle võetud elektroonilise side seadusega. Elektroonilise side seaduses on sätestatud, et puudega inimestele tuleb tagada ligipääsetav hädaabiühendus spetsiaalse isikutevahelise side teenuse kaudu (siin mõeldakse reaajas kahe-suunalist video ning teksti ja hääle edastamist) hädaabinumbrile 112. Samuti tuleb elektroonilise side lepinguga seonduva teabe kättesaadavaks tegemisel arvestada erivajadustega inimestele sobiva vorminguga.

Eeltoodu põhjal võib arvata, et sideteenuse osutamisega seotud ettevõtjad ei kasuta laialdaselt ebaproportsionaalsele koormamisele tuginemist.

4.3. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele, kuludele ja tuludele

Muudatus mõjutab riigiasutustest TTJA-d, kes saab riikliku järelevalve kohustuse ning kellel on vaja värvata LIPS-i kehtestamisel täiendavaid järelevalveametnikke ja suurendada järelevalveametnike kompetentsi erivajadusega inimeste ja ligipääsetavuse küsimustes. Koormust suurendab määrusega kehtestatav järelevalveasutuse kohustus hinnata erandite asjakohasust. Kuna suur osa direktiiviga reguleeritavates valdkondades tegutsevatest ettevõtetest on väike- ja keskmise suurusega ettevõtted, võib ebaproportsionaalsuse erandit taotlevate ettevõtete arv olla suur.

Kokkuvõttes on mõju oluline. Kuigi muudatus mõjutab vaid TTJA töökorraldust (mõjutatud sihtrühm on väike), on eeldatavalt vaja muudatusega kohaneda (mõju ulatus keskmine) ning kokkupuude muudatusega on regulaarne. Ebasoovitavate mõjude riskina kasvab eeldatavalt TTJA töökoormus ja suureneb eelarve vajadus.

4.4. Koondmõju riigiasutuste, ettevõtjate ja/või kodanike halduskoormusele

Muudatustega ei kaasne täiendavat halduskoormust elanikele. Muudatusega võib kaasneda ettevõtjale halduskoormus, kuivõrd on vaja teha hindamisi ja neid dokumenteerida. Samas ei ole täpsemalt teada kui palju hindamisele aega ja muud ressursi kulub, sest ettevõtted ning nende tooted ja teenused on erinevad.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Ligipääsetavusnõuete TTJA järelevalvepädevusega seotud suurenevad kulud, sh selle määruse nõuetest tulenevalt, on esitatud LiPS-i seletuskirjas. Käesoleva määrusega seonduvalt on TTJA-l plaanis oma veebilehel välja töötada ligipääsetavusnõuete kohaldamata jätmise vorm või töötada välja vastav rakendus. Ebaproportsionaalse koormuse hindamise tulemuste järelevalve jaoks on TTJA-l vaja laiendada oma järelevalvepädevust lisaks ligipääsetavusnõuetele ka finantstestadmistega. LiPS-i ja selle rakendusaktide üle tehtava järelevalvega seotud kulud on esitatud LiPS-i seletuskirjas ja need on vaadeldavad ka käesoleva määruse rakendamise kuludena.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2022. aasta 28. juunil. Jõustumise kuupäeva valik on seotud LiPS-i kavandatud jõustumise ajaga, mis omakorda lähtub ligipääsetavuse direktiivi riigisisesele õigusesse ülevõtmise kohustuse tähtpäevast (direktiivi art 31 lg 1).

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Siseministeeriumile ja Kultuuriministeeriumile eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.

Määruse eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidule (ITL), Eesti Puuetega Inimeste Kojale, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, Eesti Rahvusringhäälingule, Eesti Meediaettevõtete Liidule, Eesti Ringhäälingute Liidule, Eesti Filmi Instituudile, Eesti Kirjastuste Liidule, Eesti Rahvusraamatukogule, Eesti Pimedate Raamatukogule, Eesti Digiraamatute Keskus OÜ-le, Tallinna Keskraamatukogule, MTÜ-le Eesti E-kaubanduse Liit, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, MTÜ-le Teenusmajanduse Koda, Eesti Väike- ja Keskliste Ettevõtjate Assotsiatsioon MTÜ-le, MTÜ-le Autoettevõtete Liit, Eesti Liinirongid AS-ile, AS-ile Eesti Raudtee, T grupp AS-ile, Eesti Taksoettevõtjate Liit MTÜ-le, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, AS-ile Tallinna Lennujaam, AS-ile Tallinna Sadam, AS-ile Saarte Liinid, MTÜ-le Eesti Sadamate Liit, AS-ile Ühisteenused, Transpordiametile, ITS Estonia transpordi innovatsiooni koostöövõrgustikule, Ridango AS-ile, AS-ile Eesti Post, AS-ile Cleveron, Itella Estonia OÜ-le, DPD Eesti AS-ile, Coop Eesti Keskühistule, DHL Estonia AS-ile, Eesti Pangaliidule, MTÜ-le Finance Estonia, Finantsinspeksioonile, AS-ile Swedbank, MTÜ-le Lastekaitse Liit, õiguskantslerile, MTÜ-le Ligipääsetavuse Foorum, SA-le Eesti Inimõiguste Keskus, TS Laevad OÜ-le, AS-ile Kihnu Veeteed ja Tuule Liinid OÜ-le.

Määruse eelnõu oli lisatud seaduseelnõu „Toodete ja teenuste ligipääsetavuse seadus“ juurde rakendusakti kavandina.

Määruse teksti ja lisatud seletuskirja on tutvustatud huvirühmadele ning määruse kavandit on tutvustatud LiPS-i ette valmistanud töörühma töö käigus.